

“El sistema financer de les autonomies ha estat nefast per a Catalunya”

Catalunya es troba en decadència, des del punt de vista econòmic?

—Ja no som els primers de la classe. Si analitzem l'història del PIB per càpita, la renda per càpita i la majoria d'indicadors econòmics, veurem que hem perdut posicions. Això crea un sentiment de frustració i un complex, perquè els catalans no sabem què ens passa: abans trèiem un excel·lent i ara hem baixat al notable fregant l'aprovat.

—Des de quan ha perdut posicions Catalunya?

—El calendari és sorprenent. Havíem estat sempre els primers fins i tot durant la dictadura de Franco. Mort el general, arriba la transició i l'estat de les autonomies, que teòricament havia de ser la nostra oportunitat per a ser més potents i disposar de més recursos, per exemple. Però va passar exactament a l'inrevés: quan hem tingut un parlament i competències polítiques ens hem trobat amb unes fortes restriccions pressupostàries que ens han portat a perdre el lideratge econòmic. Si ens ho mirem fredament, Catalunya ha anat millorant, de vint anys ençà vivim millor, però la gent no està contenta. Per què? Doncs perquè hauríem d'anar millor i tenim empenya i tremp per a fer-ho.

—Si no ens comparéssim amb la resta de l'estat espanyol, no tindríem tant la sensació de no anar gaire bé?

—Efectivament, perquè la resta de l'estat espanyol ha crescut més que no Catalunya a partir de la transició. En contra d'allò que pugui semblar, crec que amb l'estat de les autonomies, en el capítol econòmic Catalunya hi ha sortit perdent. És evident que el sistema financer de les autonomies ha estat nefast per a Catalunya i, en canvi, molt profitós per a algunes altres autonomies, no necessàriament les més endarrerides.

Antoni Serra Ramoneda (Barcelona 1933), és economista i ex-president de Caixa Catalunya. Jubilat després d'una àmplia trajectòria com a professor i investigador a la Universitat Autònoma de Barcelona, és president de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya i del fòrum d'opinió Tribuna Barcelona.

—De la transició ja fa trenta anys. No hi ha hagut oportunitats perquè els dirigents polítics i el món empresarial català hagin modificat aquest sistema financer?

—Pel que fa al model econòmic d'encaix de Catalunya amb Espanya depenem de l'estat espanyol.

—Però Catalunya ha tingut dos estatuts d'ençà de la transició i, en tots dos casos, en la qüestió de model de finançament hi ha hagut por de demanar massa...

—Amb l'Estatut de 1979, l'anhel de tenir ràpidament competències va fer que es negociessin precipitadament i a

la baixa pel que fa al finançament. Si haguéssim negociat sense tanta pressa, probablement n'hauríem obtingut més bones condicions. Segons sembla, hi va haver la possibilitat de tenir un concert econòmic i va ser rebutjat. El fet és que els serveis que es van transferir van anar associats a un cost que de seguida va manifestar-se mal calculat, perquè la nostra societat va avançar ràpidament i va exigir més qualitat, però no van arribar més diners.

—A pare vostre, tenia sentit que Catalunya rebutgés la possibilitat d'accedir al sistema de concert?

—A posteriori, la resposta és evident. En aquell moment hi va haver por. Els negociadors pensaven que si Catalunya recaptava impostos, això la faria anti-pàtica.

—Aquesta por es va superar una mica quan el Parlament de Catalunya aprovava un projecte d'Estatut el 30 de setembre de 2005 que apuntava línies per tendir al concert econòmic, tot i que a Madrid, alguns partits van fer marxa enrere.

—A Madrid també saben llegir, eh? No haurien donat res de semblant al concert. El sistema financer de les autonomies atorga a l'estat una situació magnífica, perquè transfereix un servei amb una dotació econòmica que tot just cobreix el sou dels treballadors que presten el servei en nom de la Generalitat —mestres, metges, etc. Així, l'estat pot dir que transfereix poder, però en realitat ens donen una càrrega econòmica més. L'estat s'ha tret del damunt uns serveis, i n'ha assumit un cost relativament baix; i d'una altra banda, ha incrementat moltíssim la recaptació d'impostos, cosa que li ha donat el poder per a gastar-se'ls com ho cregués més convenient i allà on li semblés.

—Abans fèieu referència al cost que ha tingut per a Catalunya l'estat de les autonomies. Qui se n'ha beneficiat?

—Amb l'estat de les autonomies hi ha hagut un contrasentit. Quan l'ha coneguda, Madrid, la màxima esplendor? Amb l'estat de les autonomies, que teòricament havia de repartir els diners i el poder. Ara té més poder que mai i és una capital de referència a escala europea i mundial, tot i que en realitat l'estat s'havia d'haver descentralitzat i el poder de la capital s'havia d'haver reduït.

—Però la culpa de tots els mals no deu pas ser només de Madrid.

—Evidentment que no. També hi influeix l'evolució econòmica i política mundial, que ens ha deixat una mica marginats. El teixit econòmic que tenia Catalunya no és el propi de l'economia del coneixement i de la globalització ni el que atreu les grans multinacionals. Per posar un exemple, Catalunya tenia un teixit industrial potent, però de seguida va quedar superat, i als nostres empresaris, la burgesia, els ha costat de trobar un model alternatiu. Sempre hem estat gent més industrial en el sentit tradicional, mecànics podríem dir, que no pas gestors d'actius intangibles.

—Espanya també n'ha quedat fora de joc?

—No tant. Madrid atreu moltes més empreses perquè garanteix tenir el poder a prop i unes infraestructures que es veu d'una hora lluny que són les millors de tot l'estat.

—Des del punt de vista social, Catalunya també hi perd, si la comparem amb la resta de l'estat espanyol?

—No, socialment estem més avançats, i potser per això som una societat més complexa, com ho demostra la composició de partits i la distribució de poder. A tall d'exemple, quan el TGV ha de passar per un municipi s'organitzen uns saraus considerables, perquè hi ha molta oposició i opinions polítiques i socials divergents. Malgrat que és un signe de riquesa social, també alenteix l'evolució del país perquè s'encallen projectes que a Castella i Lleó no suscitarien cap mena de polèmica.

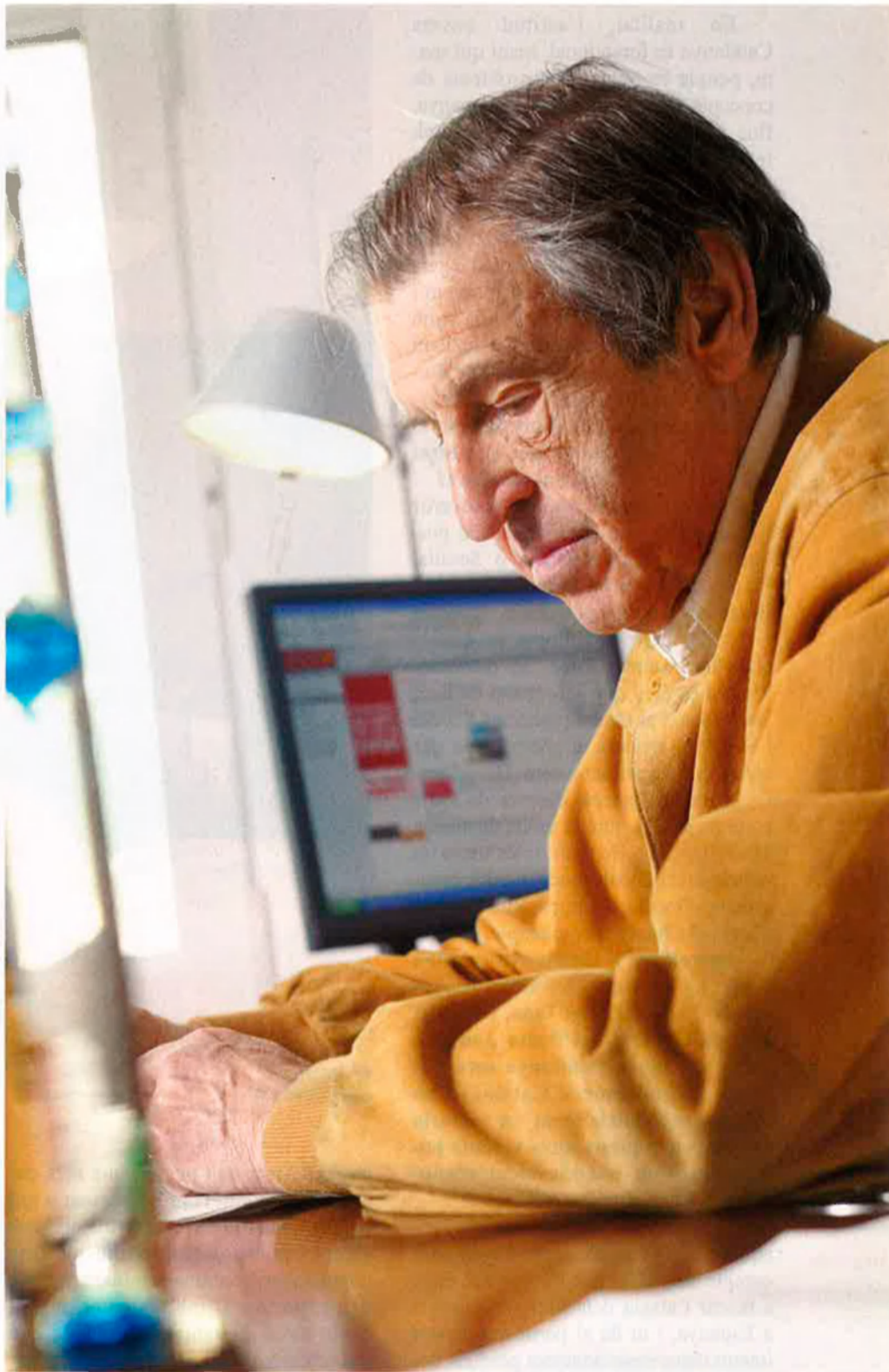
—Les opinions polítiques diferents també frenen el progrés?

—Políticament, potser no hem tingut gaire sort.

—En quin sentit?

—La situació política sempre ha estat molt complexa. Durant els anys que l'Ajuntament de Barcelona era a les mans socialistes i la Generalitat a les mans convergents, hi havia picabaralles fortes, que de vegades complicaven molt la marxa del país. Per tal de posar-se la medalla, els uns i els altres s'aturaven projectes i es posaven bastons a les rodes.

—Ara hi ha més homogeneïtat, totes les grans institucions les controla el PSC.

—No sé si és ben bé així. Ho veiem amb el TGV: no hi ha manera de dur-ne endavant el traçat.

—Abans heu parlat de desànim a la societat catalana, que sovint té la sensació de ser maltractada per part

de l'estat espanyol, sobretot en qüestions d'inversió. La sensació sempre ha estat la mateixa, potser amb matisos, manés qui manés. Té importància, el color polític que tingui un govern estatal?

—En realitat, l'actitud envers Catalunya és força igual, mani qui mani, perquè es tracta d'un problema de concepte d'estat. La resta d'Espanya, fins i tot els bascos encara que amb reticències, té al cap el model francès i hi opta, amb una gran capital, on hi ha l'estat i els símbols de poder de la nació. I aquesta concepció la tenen PSOE, PP i la majoria dels ciutadans no catalans. Però a Catalunya aspiràvem i aspirem si més no al model italià, amb Roma com a capital política i Milà com a capital econòmica, una idea molt allunyada de l'espanyola.

—**Barcelona és molt lluny de tenir el paper de Milà. Quina idea de ciutat té l'estat per a la capital catalana?**

—Des de Madrid es vol convertir Barcelona en una altra capital de província més, com València o Sevilla. Fa uns quants anys, hi havia Madrid i Barcelona, i a molta distància, València i Sevilla, però actualment la distància s'ha escurçat força. Si potències Madrid és fàcil que sobrepassi de llarg Barcelona, i si també potències Sevilla i València, arribarà un moment en què seran tan importants com Barcelona. És el model francès; després de París no hi ha res i, ja molt a molta distància, Marsella, Lió o Bordeus, totes tres a un mateix nivell. Amb aquest model, combreguen Francisco Camps, Rita Barberà i Manuel Chávez, per exemple.

—**Barcelona i Catalunya perden força, ho constaten les xifres econòmiques. Alfons López Tena, vocal del Consell General del Poder Judicial, autor del llibre Catalunya sota Espanya, augura que si Catalunya no millora substancialment en matèria econòmica, aquests anys vinents podria viure un esfondrament econòmic. Hi esteu d'acord?**

—És cert que anirem perdent pes aquests anys vinents. Hem d'anar amb compte amb el fet que Europa comença a tancar l'aixeta dels fons comunitaris a Espanya, i hi ha el perill que l'estat intenti compensar aquestes pèrdues demanant encara més a Catalunya.

—**Quina recepta podeu proposar per mirar d'aturar aquesta tendència a la baixa?**

—Hi ha diverses possibilitats. Una seria l'embolca que fa fort. És el que fan els valencians, que inverteixen sense límits a la Ciutat de les Ciències i la Co-

pa de l'Amèrica i pensen que més endavant ja veuran com ho paguen o qui ho paga. Madrid ha fet això mateix amb algunes infraestructures. Aquí s'hauria pogut fer una política semblant perquè, fins fa poc, en l'àmbit internacional hi havia molta liquiditat, de manera que trobar diner privat per a finançar grans obres era molt fàcil. De fet, Catalunya hauria pogut construir el TGV fins a la frontera francesa endeutant-se, però no ho va fer, pels motius que fossin.

—**Una segona possibilitat?**

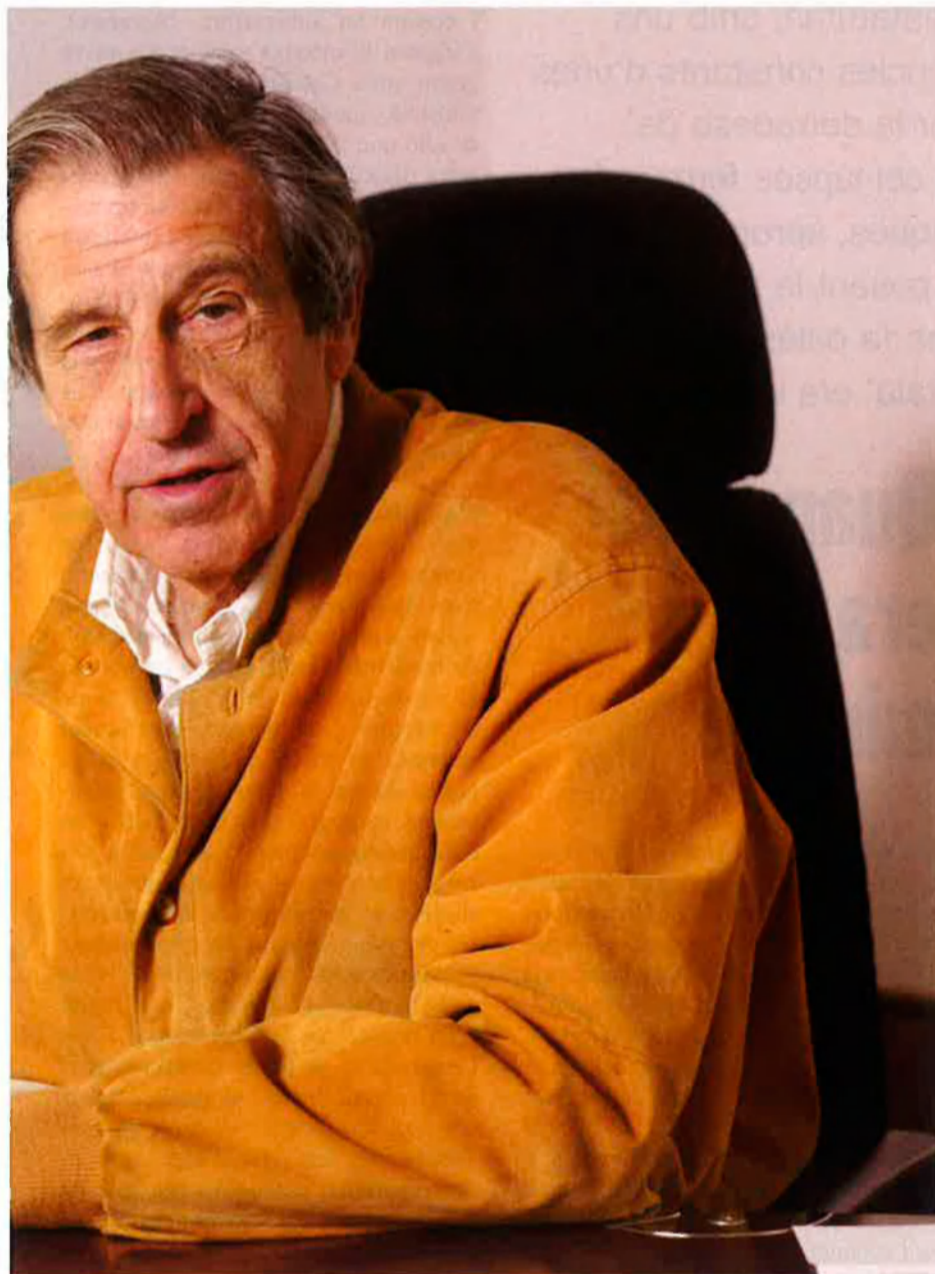
—La independència, però això és una cosa molt seriosa, i també tindríem més problemes.

—**Aleshores, quedar-se plegats de braços esperant que algun dia el poder de Madrid accepti de negociar un canvi de model d'estat? Amb Zapatero ja s'ha vist que l'Espanya federal és molt llunyana.**

—És una possibilitat, continuar insistint com es fa ara, per comprovar si realment els podem convèncer de res. Bé se n'han vist prou, de miracles, encara que aquest seria de la magnitud del dels pans i els peixos.

—**Cap més pla?**

—Una altra opció seria assumir que no podem ser la capital política ni econòmica, però que podem intentar

ser la capital científica. Això voldria dir abocar-hi molts recursos per crear instituts d'investigació i universitats, és a dir, jugar-se-la a un model concret, creant serveis de valor afegit i aportant-hi matèria grisa. Ara bé, igualment necessitaríem un aeroport com Déu mana i les infraestructures adients que ara no tenim.

—No hi ha diners privats internacionals tan a l'abast, però hi ha empresaris potents disposats a fer país amb la seva butxaca?

—No hi ha la burgesia que hi havia abans. I la que tenim ja paga uns impostos substancials. La burgesia que va

fer el Liceu, per exemple, en pagava pocs i li restava un bon pessic dels beneficis per a iniciatives culturals.

—I a Madrid?

—Sí, perquè han aparegut aquests nous empresaris, sobretot del sector immobiliari i la construcció, amb un poder econòmic brutal i molt més dinamisme.

—El món empresarial comença a despertar-se amb la reclamació de l'aeroport i el TGV. Ha trigat massa a plantar cara?

—Hi ha hagut molta por, s'ha estat molt mesell, en part perquè ningú no vol ficar-se en qüestions polítiques i

no hi ha hagut prou empenya ni valentia per a plantar cara. En qualsevol cas, a Madrid són molt llestos, i saben com fer callar. Per exemple, a Iberia no li interessa el Prat, però crea una filial, Clickair, i hi posa algun soci i un president catalans. Amb aquest petit gest, han fet callar molta gent. Però no ens enganyem. Entre Clickair i Iberia hi ha la mateixa diferència que entre un Audi i un Skoda, ambdós automòbils de la mateixa empresa. Sospito que tothom triaria el primer.

—Si l'estat fes públiques les balances fiscals, creieu que seria més fàcil de plantejar una reforma a fons del sistema financer de l'estat de les autonomies?

—Sóc molt escèptic amb la qüestió de les balances, perquè torna a tenir a veure amb la concepció de model d'estat diferent d'Espanya i de Catalunya. A qui carregaria les despeses, considerables, de mantenir el Museu del Prado? A Madrid, que és on hi ha el museu, o a tots els espanyols perquè és una joia de l'estat? El fet és que els madrilenys hi accedeixen més fàcilment i reben els beneficis del turisme quantiosos que atreu.

—No serviria de res, publicar les balances?

—No cal fer gaires càlculs per adonar-se que s'inverteix molt més a Madrid que no pas a Catalunya. Que el tracte no és equitatiu és evident; n'hi ha tantes proves que crec que no calen balances fiscals. O es vol veure o no es vol veure, amb balances o sense.

—Almenys servirien perquè quedés clar que els catalans són solidaris amb la resta de territoris, i potser s'evitarien certs comentaris falsos.

—Bé, és l'únic punt que podria ser positiu. Però, en qualsevol cas, quan ens diuen que no volem ser solidaris amb els andalusos o els extremenys ens paren una trampa, perquè en realitat, l'excedent català se'n va fonamentalment a Madrid. Però és més fàcil d'enfrontar-nos amb els altres territoris titllant-nos de ser insolidaris amb els andalusos o els extremenys.

Gemma Aguilera